

Kotihoidon myöntämisen perusteet

9.11.2020

Vastuutyöryhmä: Sirpa Immonen, Heli Naukkarinen, Anne Andelin, Riina Ruotsalainen, Maj-Britt Löf, Mari Häkkinen, Annette Wiksten Llinde

Käsitelty Vanhusten palveluiden johtoryhmässä 10.11.2020

Käsitelty Espoon vanhusneuvostossa 4.11.2020

Käsitelty Espoon vammaisneuvostossa 24.11.2020

Hyväksytty Espoon sosiaali- ja terveyslautakunnassa 25.11.2020

Sisällys

| | |
|--|----|
| 1 Johdanto | 3 |
| 2 Kotihoitoon liittyviä säädöksiä | 5 |
| 3 Palvelutarpeen selvittäminen | 6 |
| 3.1 RAI-arviointi | 6 |
| 4 Kotihoidon tukipalvelut | 7 |
| 5 Kotihoito | 9 |
| 5.1 Tilapäinen kotihoito | 9 |
| 5.1.1 Kotikuntoutus | 9 |
| 5.1.2 Tilapäinen kotipalvelu | 10 |
| 5.1.3 Tilapäinen kotisairaanhoido | 10 |
| 5.2 Säännöllinen kotihoito | 11 |
| LIITTEET | 14 |
| Liite 1 RAI: Kognitiivisten toimintojen mittari (CPS) | 14 |
| Liite 2 RAI: Hierarkkinen arjen toiminnoista selviytymistä kuvaava mittari (ADLH - mittari) | 15 |
| Liite 3 RAI: Palvelutarvetta kuvaava MAPLe 15 -mittari | 16 |
| Liite 4 RAI: Palvelutarveryhmittelijä MAPLe | 17 |
| Liite 5 RAI: Masennusasteikko (DRS) | 19 |
| Liite 6 Kuvaus säännöllisen kotihoidon palveluista | 20 |
| LÄHTEET | 23 |

1 Johdanto

Kotihoidon tavoitteena on mahdollistaa asiakkaiden turvallinen eläminen omassa kodissa mahdollisimman pitkään ja ehkäistä pitkäaikaishoidon tarvetta. Palvelujen lähtökohtana on kuntouttava työote. Kotihoito tukee ja vahvistaa asiakasta auttamalla ja ohjaamalla niissä toimissa, joihin hän ei itse pysty tai joihin hän ei saa apua esimerkiksi omaisiltaan tai läheisiltään. Asiakkaan tarpeisiin vastataan ammatillisesti laadukkaalla palvelulla. Kotihoidon palveluja tuotetaan oikeudenmukaisesti ja tasavertaisesti.

Tilapäinen tai säännöllinen kotihoidon palvelu sisältää kotisairaanhoidon ja kotipalvelun. Kotihoidon asiakkaalle tehdään yksilöllinen hoito- ja palvelusuunnitelma, jossa sovitaan yhdessä asiakkaan ja hänen omaisensa/läheisensä kanssa kotihoidon antamista palveluista. Hoito- ja palvelusuunnitelmassa selvitetään myös mahdollisuudet yksityisten palvelujen käyttöön sekä omaisten ja läheisten auttamismahdollisuudet. Suunnitelma tarkistetaan vähintään puolen vuoden välein ja aina palvelujen tarpeen muuttuessa.

Kotihoitoa annetaan pääsääntöisesti aikuisille, ikääntyville espoolaisille, joiden toimintakyky on joko tilapäisesti tai pysyvästi alentunut siinä määrin, että he tarvitsevat sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ammattiosaamista. Palvelut sovitetaan sisällöltään ja määrältään vastaamaan asiakkaan sen hetkisiä palvelutarpeita. Kotihoidon palveluja annetaan kaikkina vuorokauden aikoina. Palvelut toteutetaan kaupungin omana toimintana, ostopalveluna tai asiakas voi saada niiden hankkimiseksi palvelusetelin. Kotihoidon palvelut myönnetään palvelutarpeen selvittämisen perusteella. Kotihoidon palvelut ovat pääsääntöisesti maksullisia.

Tässä dokumentissa esitellään kotihoitoon liittyvä lainsäädäntö sekä kotihoidon palvelut ja niiden myöntämiskriteerit aikuisväestön ja erityisesti ikääntyneiden osalta.

Taulukko 1 Kotihoidon palvelulupaus

| Asia | Lainsäädäntö | Espoossa sovittu |
|--|---|--|
| Palvelutarpeen selvittäminen: Palvelutarpeen selvittäminen käynnistetään ilman aiheetonta viivytystä. | Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 36§: Tulee käynnistää viipymättä, kun ilmoitus sosiaalihuollon tarpeessa olevasta henkilöstä on saapunut sosiaalihuoltoon. viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä, jos henkilö on yli 75-vuotias. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012 15§: Tulee aloittaa viipymättä. | Käynnistämme asiakkaan palvelutarpeen selvittämisen 3 arkipäivän kuluessa ja kiireellisissä tapauksissa ilman aiheetonta viivytystä. |
| Hoidon- ja palvelun suunnittelu: Asiakas osallistuu palveluidensa kokonaisuuden | Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 39§: Suunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa. | Hoito- ja palvelusuunnitelma sekä toimintakykyarvio (RAI) on tehty yhdessä asiakkaan kanssa. |

| Asia | Lainsäädäntö | Espoossa sovittu |
|---|---|---|
| <p>suunnitteluun ja arviointiin.</p> <p>Sosiaalihuoltoa toteutettaessa laaditaan hoito- ja palvelusuunnitelma yhdessä asiakkaan kanssa.</p> <p>Hoito- ja palvelusuunnitelma laaditaan siten, että palvelujen kokonaisuus tukee ikääntyneen toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista arjessa.</p> | <p>Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012 16§: Iäkään henkilön näkemyksen vaihtoehdoista on kirjattava suunnitelmaan.</p> <p>Palvelusuunnitelmassa on määriteltävä toimintakykyä koskevan arvion perusteella, millainen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kokonaisuus tarvitaan hänen hyvinvointinsa, terveytensä ja toimintakykynsä sekä itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi.</p> <p>Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000 7§: Palvelu- ja hoitosuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa</p> | <p>Asiakkaan näkemys ja yhdessä asetetut tavoitteet on kirjattu hoito- ja palvelusuunnitelmaan.</p> <p>Hoito- ja palvelusuunnitelma perustuu toimintakyvyn arviointiin. Suunnitelmassa on määritelty palvelujen kokonaisuus, jolla tuetaan asiakkaan itsenäisestä arjen suoriutumista.</p> <p>Hoito- ja palvelusuunnitelman sisältö tukee asiakkaan toimintakykyä ja itsenäisestä arjen suoriutumista.</p> |
| <p>Hoidon- ja palvelun toteutus:</p> <p>Kotihoidon palvelu toteutetaan siten, kun se on yhdessä asiakkaan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelmassa määritetty.</p> | <p>Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012 13§: Palvelu on toteutettava niin, että ne tukevat iäkään henkilön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä, itsenäistä suoriutumista ja osallisuutta.</p> | <p>Asiakas saa hänelle myönnettyt kotihoidon palvelut sisällöllisesti ja ajallisesti siten, kuin ne ovat hoito- ja palvelusuunnitelmassa määritellyt.</p> <p>Kotihoito käyttää työssään kuntouttaa työtettä, jonka tavoitteena on ylläpitää ja tukea kotihoidon asiakkaan omia voimavaroja ja omaa toimintakykyä mahdollisimman pitkään.</p> <p>Kuntouttavan työotteen perusta on asiakkaan ja työntekijän yhdessä toimiminen arjessa. Asiakas käyttää omia voimavarojaan työntekijän avustaessa häntä vain tarvittaessa.</p> |

| Asia | Lainsäädäntö | Espoossa sovittu |
|--|---|---|
| Hoidon- ja palvelutarpeen uudelleen arvioiminen: | <p>Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 39§: Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.</p> <p>Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012 16§: Palvelusuunnitelma on tarkistettava ilman aiheetonta viivytystä aina silloin, kun iäkkään henkilön toimintakyvyssä tapahtuu hänen palvelutarpeeseensa vaikuttavia olennaisia muutoksia.</p> | Hoito- ja palvelusuunnitelma tarkistetaan välittömästi, kun asiakkaan toimintakyvyssä tapahtuu palvelutarpeeseen vaikuttavia muutoksia, kuitenkin vähintään puolivuositain. |

2 Kotihoitoon liittyviä säädöksiä

Kotihoidolla tarkoitetaan sosiaalihuoltolain 20 §:n mukaan sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaisen kotipalvelun ja terveydenhuoltolain 25 §:ään sisältyvien kotisairaanhoidon tehtävien muodostama kokonaisuutta.

Sosiaalihuoltolain mukaisella kotipalvelulla tarkoitetaan asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen, asiointiin sekä muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista. Kotipalvelua annetaan sairauden, synnytyksen, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn tai erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella niille henkilöille, jotka tarvitsevat apua selviytyäkseen edellä mainituista tehtävistä ja toiminnoista. Kotipalvelun tukipalveluina annetaan ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalveluja sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluja.

Terveydenhuoltolain mukainen kotisairaanhoido on hoito- ja palvelusuunnitelman mukaista tai tilapäistä potilaan asuinpaikassa, kotona tai siihen verrattavassa paikassa moniammatillisesti toteutettua terveyden- ja sairaanhoidon palvelua. Kotisairaanhoidossa käytettävät hoitosuunnitelman mukaiset pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarvittavat hoitotarvikkeet sisältyvät hoitoon.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (ns. vanhuspalvelulaki) 13 §:n mukaan kunnan on järjestettävä iäkkäälle henkilölle laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka ovat hänen tarpeisiinsa nähden oikea-aikaisia ja riittäviä. Palvelut on toteutettava niin, että ne tukevat iäkkään henkilön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä, itsenäistä suoriutumista ja osallisuutta. Muun palvelutarpeen ennalta ehkäisemiseksi on kiinnitettävä huomiota erityisesti kuntoutumista edistäviin ja kotiin annettaviin palveluihin. Saman lain 14 §:n mukaan kunnan on toteutettava iäkkään henkilön arvokasta elämää tukeva pitkäaikainen hoito ja huolenpito ensisijaisesti hänen kotiinsa annettavilla ja muilla sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluilla. Palvelut on sovittava sisällöltään ja määrältään vastaamaan iäkkään henkilön kulloisiakin palvelutarpeita. Hoito ja huolenpito voidaan toteuttaa pitkäaikaisena laitoshoidona vain tässä laissa säädetyillä perusteilla. Ikäihmisten laatusuosituksessa korostetaan ikääntyneen omaa osallisuutta palvelujen suunnittelussa,

toteutuksessa ja arvioinnissa. Hänen näkemyksensä, mielipiteensä ja toiveensa tulee olla kirjattuna tehtyyn hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

3 Palvelutarpeen selvittäminen

Kotihoidon palveluja ja tukipalveluita myönnetään palvelutarpeen selvittämisen perusteella esim. sairauden, vamman, alentuneen toimintakyvyn ja erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella niille henkilöille, jotka tarvitsevat apua asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, asiointiin sekä muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamiseen. Asiakkaan palvelutarve selvitetään vanhuspalvelulain 15 §:n mukaisesti laaja-alaisesti. Palvelutarpeen selvittäminen aloitetaan asiakkaan tilanteen kiireellisyydestä riippuen joko välittömästi tai viimeistään seitsemän arkipäivän kuluessa yhteydenotosta. Palvelutarpeen selvittäminen on asiakkaalle maksuton.

Selvitys kotihoidon ja tukipalvelujen tarpeesta tehdään aina yksilöllisen tarveharkinnan perusteella pohjautuen monialaiseen sosiaaliseen, lääketieteelliseen ja hoidolliseen arvioon. Kotihoidon myöntämisen perusteita voidaan soveltaa myös ikäihmisiä nuorempiin henkilöihin. Kokonaisarvioinnissa kiinnitetään huomiota henkilön fyysiseen arjen toimintakykyyn, psykososiaaliseen hyvinvointiin ja asuinympäristön toimintakyvylle asettamiin esteisiin sekä taloudellisiin mahdollisuuksiin, läheisten osallistumismahdollisuuksiin ja vapaaehtoistoimintaan. Arvioinnissa huomioidaan käytettävissä olevan avohoidon palvelujärjestelmän tarjoamat mahdollisuudet. Ennen kotihoidon tai tukipalvelujen myöntämistä selvitetään asiakaskohtaisella palvelutarpeen selvittämisellä, voisiko henkilön kotona asuminen jatkua muiden avohoidon tukitoimien avulla. Jos asiakkaalla ei ole kotihoidon palvelujen tarvetta, häntä ohjataan yksilöllisesti hankkimaan muita kotona asumista tukevia palveluita. Jos asiakas ei pärjää kotihoidon palvelujen avulla, ryhdytään viivytyksettä toimenpiteisiin, jotta hän saa tarvitsemansa palvelut.

3.1 RAI-arviointi

Palvelutarpeen selvittäminen apuna käytetään useita luotettavia toimintakykyä ja hoidon tarvetta kuvaavia mittareita. Keskeisenä mittarina käytetään RAI-mittaristoa. Keskeiset mittariston osiot on esitelty liitteissä 1–4. Mittariarvot eivät yksinään määritä asiakkaan saamaa palvelua, vaan asiakkaan tilanne arvioidaan aina yksilöllisesti.

Asiakkaan arviointi RAI-välineellä antaa kattavan, kokonaisvaltaisen kuvan asiakkaan tilanteesta. RAI-arviointi sisältää kysymyksiä toimintakyvystä ja toimintakyvyn heikkenemisen riskitekijöistä, (fyysisestä, psyykkisestä, kognitiivisesta sekä sosiaalisesta toimintakyvystä) kattuen toimintakyvyn kaikki eri osa-alueet. Lisäksi sen avulla saadaan tietoa asiakkaan selviytymisestä päivittäisistä tehtävistä hänen omassa elinympäristössään. Toimintakyvyn arvioinnissa huomioidaan olemassa olevat ikäihmisen voimavarat ja se, miten henkilö selviytyy päivittäisistä toiminnoista itsenäisesti ja missä hän tarvitsee ulkopuolista apua. RAI-arviointi tehdään aina yhdessä iäkkään henkilön ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa.

Asiakkaalle myönnettyjä palveluja voidaan lisätä, vähentää tai palvelut voidaan lopettaa kokonaan asiakkaan toimintakyvyn ja/ tai palvelutarpeen muuttuessa. Palvelua voidaan myöntää määräaikaisena tai jatkuvana. Kaikista asiakkaalle myönnettyistä sosiaalihuollon palveluista tehdään kirjallinen, valituskelpoinen päätös.

4 Kotihoidon tukipalvelut

Kotihoidon tukipalvelut on tarkoitettu tukemaan asiakkaan kotona selviytymistä. Tukipalveluja on mahdollisuus saada myös ilman säännöllisen kotihoidon palvelujen tarvetta, mikäli niiden avulla turvataan asiakkaan itsenäistä kotona selviytymistä. Kotihoidon tukipalveluna myönnetään ateriapalvelua, turvapalvelua, kylvetyspalvelua, avustavia palveluja ja kotisiivouspalvelua yli 65-vuotiaille. Tukipalveluista peritään kaupunginhallituksen vahvistamat asiakasmaksut.

Tukipalvelun voi saada toistaiseksi tai määräajaksi. Määräaikainen palvelu on ensisijainen. Palveluntarve ja palvelun saamisen edellytykset tarkistetaan vähintään kuuden kuukauden välein. Tukipalvelujen tarve tarkistetaan määräaikaisen toimintakykyarvion yhteydessä. Arviointi ja muutokset kirjataan asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Tukipalveluja voivat saada asiakkaat, jotka eivät selviydy kyseisestä toiminnasta joko toimintakyvyn alenemisen tai asuinolojen puutteellisuuden vuoksi. Ennen päätöksen tekemistä selvitetään omaisen ja muiden läheisten mahdollisuus osallistua asiakkaan auttamiseen sekä taloudelliset mahdollisuudet hankkia palvelut yksityisesti. Kotihoidon tukipalvelut ja niiden myöntämisperusteet on esitelty taulukossa 1.

Taulukko 2 Kotihoidon tukipalvelut ja niiden myöntäminen

| Palvelu | Palvelukuvaus | Myöntämisen perusteet |
|----------------------|---|---|
| Ateriapalvelu | <p>Ateriapalvelu sisältää lämpimän aterian kotiin kuljetettuna tai ruokailun ruokailupisteessä.</p> <p>Aterian kotiin tuova kuljettaja avaa tarvittaessa ateriapakkauksen ja varmistaa, että asiakas ryhtyy ruokailemaan.</p> <p>Palvelu sisältää tarvittaessa erityisruokavaliot</p> <p>Palveluun kuuluu asiakkaan voinnin seuranta.</p> | <p>Palvelu on tarkoitettu asiakkaille, jotka eivät pysty heikentyneen toimintakykynsä tai terveydentilansa vuoksi itse huolehtimaan päivittäisistä aterioistaan tai kulkemaan lähistöllä olevaan ruokailupaikkaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Asiakas ei pysty itsenäisesti lämmittämään päivittäistä ateriaansa - Asiakkaalla on todennettu huono ravitsemustila, joka vaatii korjaamista esim. dg tai RAI:n ravitsemusriskin tunniste (CAP-16) aktivoitunut. - Asiakas on sairauden toipilasvaiheessa, jossa hän tarvitsee kuntoutumisen tukemiseksi hyvän ravitsemuksen. <p>Palvelu myönnetään ensisijaisesti määräaikaisena.</p> |
| Turvapalvelu | <p>Palvelu sisältää turvalaitteet (turvpuhelin), ympärivuorokautisen hälytyspäivystyksen ja turva-auttajakäynnit.</p> <p>Asiakkaan tulee luovuttaa turvapalveluntuottajalle avain mahdollisia turva-auttamiskäyntejä varten</p> | <p>Palvelu on tarkoitettu ensisijaisesti yksinasuvalle asiakkaalle, jolla on toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi toistuvaa kaatuilua</p> <ul style="list-style-type: none"> - RAI:n kaatumisriskin tunniste (CAP-15) aktivoitunut -Terveydellinen syy, joka edellyttää nopeaa avunsaantia eikä avun hälyttäminen onnistu omin avuin puhelimella. |

| Palvelu | Palvelukuvaus | Myöntämisen perusteet |
|---------------------------|---|---|
| | <p>Turvapalveluun voidaan sisällyttää lisälaitteena paikantava turvaranneke eksymisvaarassa oleville. Palveluna paikantava turvaranneke sisältää turvalaitteen, ympärivuorokautisen hälytyspäivystyksen ja turvaauttajakäynnit kotona sekä paikannustietojen välittämisen yhteyshenkilölle ja tarvittaessa ovivahdin.</p> <p>Muut turvapalveluun sisällytettävät lisälaitteet ja -palvelut (esim. liesivahti) asiakas ostaa pääsääntöisesti itse.</p> | <p>-Terveydellinen syy, joka vaikeuttaa päivittäistä elämää ja siten aiheuttaa vaaratilanteita.</p> <p>-Asiakkaalle, jolle sairaalasta kotiutumisen jälkeen kuntoutuminen on kesken ja heillä on kaatumisriski.</p> <p>Paikantava turvaranneke: -Eksymisvaara ja asiakkaalla on kaksi nimettyä läheistä, joille paikannustiedot lähetetään. Esim. RAI:n vaeltelu aktivoitunut, laitoshoidon riskin tunniste (MAPLe 52) aktivoitunut.</p> |
| Kylvetys-palvelu | Kylvetyspalvelu sisältää asiakkaan avustamisen peseytymisessä kodin ulkopuolella (esim. palvelukeskus), jonne järjestetään kuljetus. | Palvelu on tarkoitettu asiakkaalle, jonka toimintakyky on heikentynyt siten, ettei hän pysty autettunakaan peseytymään kotinsa puutteelliseksi tai vaaralliseksi todetuissa peseytymistiloissa eikä kodin peseytymismahdollisuuksia voida muuttaa toimiviksi kohtuullisin toimenpitein. |
| Avustavat palvelut | Avustavilla palveluilla tuetaan asiakkaiden kotona asumista. Palvelu sisältää asiointiapua yhdessä asiakkaan kanssa, ulkoiluapua, pieniä pihatöitä/lumenluontia, pieniä kodin korjaustöitä, kotityöt ja vaatehuolto. Palvelua myönnetään enintään 8 h/kk. | <p>Palvelu on tarkoitettu säännölliselle kotihoidon asiakkaalle, jonka toimintakyky on heikentynyt siten, että hän tarvitsee toisen henkilön apua tehtävien suorittamisessa.</p> <p>Palvelu annetaan pääsääntöisesti määräaikaisena.</p> <p>Asiakkaalla ei ole mahdollisuutta käyttää omahoitotteisia palveluja tai vapaaehtoistoimijoita. Asiakkaalla ei ole omaisia/läheisiä, jotka voisivat auttaa.</p> |
| Kotisiivouspalvelu | Kotisiivouspalvelulla yksi henkilö tai kotitalous voi saada siivoajan yhdeksi tai kahdeksi tunniksi kerrallaan. Palvelu myönnetään määrärahojen puitteissa. Kotisiivouspalvelua voi saada korkeintaan 4 tuntia kuukaudessa. | <p>Palvelu on tarkoitettu yli 65-vuotiaalle asiakkaalle, jonka toimintakyky on alentunut sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn perusteella, josta aiheutuu suuria vaikeuksia raskaiden kotitöiden suorittamisessa. Palvelu kohdennetaan ensisijaisesti asiakkaille, joiden ei ole itse mahdollista hankkia ko. palvelua. Kokonaisarvioinnissa hyödynnetään taulukon 2 mukaisia ohjeellisia tulorajoja.</p> <p>Kotisiivouspalvelua toteutetaan pääsääntöisesti kotisiivouspalvelusetelinä.</p> |

| Palvelu | Palvelukuvaus | Myöntämisen perusteet |
|---------|---------------|---|
| | | <p>Kotisiivouspalvelusetelin arvo määräytyy henkilön bruttotulojen perusteella, alla olevan taulukon 2 mukaisesti. Alla olevien bruttotulojen ylityksessä asiakas maksaa siivouksen itse.</p> <p>Ostopalvelu on käytössä vain erityisistä syistä (esim. rintamaveteraanit, omaishoidon tuen asiakkaat).</p> |

Taulukko 3 Kotisiivouspalvelusetelin arvon määräytyminen

| | Kotisiivouspalvelusetelin arvo korkeintaan 26 €/tunti | Kotisiivouspalvelusetelin arvo korkeintaan 23 €/tunti |
|------------------------------------|---|---|
| Yhden hengen talous (bruttotulot) | alle 1176 euroa | 1177–1470 euroa |
| Kahden hengen talous (bruttotulot) | alle 1626 euroa | 1627–2168 euroa |

5 Kotihoito

Kotihoitoon asiakkaat tulevat palvelutarpeen selvittämisen kautta. Kotihoito tukee omassa kodissa asumista neuvonnan, ohjauksen, hoidon ja kuntoutuksen avulla. Kotihoidon palvelut muodostuvat kotipalvelusta ja kotisairaanhoidosta. Kotisairaanhoido kohdistuu asiakkaille, jotka eivät kykene käyttämään muita avoterveydenhuollon palveluja ja/tai yksityisten palveluntuottajien palveluita. Kotihoito voi olla tilapäistä tai säännöllistä. Kotihoitoa voidaan antaa kaikkina viikonpäivinä ympärivuorokautisesti. Palvelua antavat koulutetut sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät. Kotihoidon käyntejä voidaan korvata osittain tai kokonaan digitaalisten palveluiden avulla esim. videoyhteyden välityksellä ja/tai lääkeautomaatilla. Palvelut toteutetaan kaupungin omana toimintana, ostopalveluna tai asiakas voi saada niiden hankkimiseksi palvelusetelin. Kotihoidon palvelut ovat maksullisia. Kotihoidon palvelut ja niiden myöntämisperusteet esitetään kohdissa 5.1–5.3 ja taulukossa 3. Kotihoidon tarvetta arvioidaan käyntien yhteydessä jatkuvasti. Arvioinnin ja asiakkaan läheisen kanssa käydyn keskustelun perusteella voidaan asiakkaan palveluita muuttaa sen hetkistä palveluntarvetta vastaavaksi.

5.1 Tilapäinen kotihoito

Tilapäistä kotihoitoa on kotikuntoutus, tilapäinen kotipalvelu- ja kotisairaanhoido. Tilapäisellä kotihoidolla tarkoitetaan kertaluonteisina käynteinä toteutettavaa, väliaikaista tai harvemmin kuin kerran viikossa toteutuvaa kotipalvelua tai kotisairaanhoido.

5.1.1 Kotikuntoutus

Kotikuntoutus sijoittuu Espoon Vanhusten palvelujen Kotihoidon palvelualueelle kotihoidon tulosyksikköön. Kotikuntoutus toimii tiiviissä yhteistyössä Espoon sairaalan, Seniorineuvonta ja palveluohjaus Nestorin sekä alueellisen kotihoidon kanssa. Kotikuntoutuksessa hyödynnetään asiakkaan omia tavoitteita toimintakyvyn parantamiseksi arjen toimissa.

Kotikuntoutus kohdistuu henkilöille, jotka tarvitsevat sairaalasta kotiutuessaan tai Nestorin palvelutarpeen arvion perusteella tukea arjen toimista suoriutumiseen sekä kuntoutumisen tukea sairaalajakson jälkeen kotona eivätkä kykene käyttämään muita avoterveydenhuollon palveluja ja/tai yksityisten palveluntuottajien palveluita. Kotikuntoutus tarjoaa palveluita kaikkina viikonpäivinä klo 7.30–22 välisenä aikana. Kotikuntoutusta voidaan tarjota myös säännöllisen kotihoidon asiakkaille. Kotihoidon asiakkaiden kotikuntoutuksen tarve arvioidaan hoito- ja palvelusuunnitelmien laadinnan tai tarkistamisen yhteydessä. Kotikuntoutus voi olla myös ongelmia ennaltaehkäisevää.

Kotikuntoutuksen palveluita antavat koulutetut sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset. Palvelut toteutetaan kaupungin omana toimintana. Kotikuntoutuksen palvelut ovat maksullisia eivätkä ne kotona annettuna palveluna kerrytä maksukattoa.

Kotikuntoutuksen palvelut:

1. Kuntouttava arviointijakso
2. Kotiutuspalvelu

Kuntouttava arviointijakso on kestoltaan yhden – neljän viikon mittainen Kotikuntoutuksen toteuttama jakso asiakkaan kotona. Jakson avulla mahdollistetaan sairaalasta kotiutuvan potilaan hoidon ja kuntoutuksen joustava ja turvallinen siirtyminen kotiin. Tavoitteena on edistää asiakkaan toimintakykyä ja kotona selviytymistä tarjoamalla arjen toimintakykyä tukevia palveluita kotiin. Jaksolle voidaan ohjata myös asiakas Nestorin tekemän laaja-alaisen palvelutarpeen perusteella.

Kotiutuspalvelu 3–5vrk

Kotiutuspalvelu on lyhytaikaista hoitoa ja kuntoutusta asiakkaan kotona, jolla varmistetaan sairaalasta kotiutuvan potilaan kotona pärjääminen.

5.1.2 Tilapäinen kotipalvelu

Tilapäinen kotipalvelu on tarkoitettu asiakkaalle, jolla on alentunut toimintakyky sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn perusteella. Kotipalvelua annetaan täysi-ikäisille henkilöille. Asiakas saa ohjausta / apua ja avustamista henkilökohtaiseen hoivaan ja huolenpitoon, asumiseen sekä päivittäisten toimintojen suorittamiseen. Palvelun tarve on väliaikaista ja voi kestää enintään kolme kuukautta. Tämän jälkeen tehdään uusi palvelutarpeen selvittäminen ja / tai toimintakykyarvio asiakkaan tilasta

5.1.3 Tilapäinen kotisairaanhoito

Asiakkaan sairaanhoito toteutetaan ensisijaisesti terveysasemalla. Tilapäinen kotisairaanhoito on tarkoitettu asiakkaalle, jolle hakeutuminen hoitoon kodin ulkopuolelle on kohtuuttoman vaikeaa saattajan kanssa ja jonka sairaanhoidon tarve on kertaluonteinen, muutaman kerran toistuva tai harvemmin kuin kerran viikossa toistuva sairaanhoidollinen käynti. Palvelu toteutetaan asiakkaan kotona. Tilapäistä kotisairaanhoitoa on esimerkiksi ompeleiden poisto, haavanhoito, avanteen ja dreerien hoito sekä injektioiden anto. Tilapäistä kotisairaanhoitoa annetaan kaikenikäisille henkilöille. Hoito toteutetaan, kunnes asiakas pystyy menemään itsenäisesti tai saatettuna esim. terveysasemalle.

5.2 Säännöllinen kotihoito

Kotihoidon palveluja voidaan myöntää asiakkaalle, joka ei selviydy kotona ilman hoitoa ja huolenpitoa arkielämän toiminnoista itsenäisesti tai omaisten avulla. *Lähtökohtana on, että asiakkaan hoito ja huolenpito vaatii pääsääntöisesti päivittäistä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ammattiosaamista.* Kotisairaanhoidon annetaan kaikenikäisille henkilöille ja kotipalvelua annetaan täysi-ikäisille henkilöille.

Kotihoidon käynnit ja etäkotihoito tukevat omassa kodissa asumista neuvonnan, ohjauksen, hoidon sekä kuntoutuksen avulla. Tällaisia toimintoja ovat syöminen, peseytyminen, pukeutuminen, sängystä ja tuolista siirtyminen, liikkuminen, WC-käynnit, lääkehoito sekä asuinympäristön siisteyteen liittyvät päivittäiset askareet. Tarkempi kuvaus säännöllisen kotihoidon palveluista liite 6. Kotihoito avustaa asiakasta tarvittaessa pyykinpesussa käyttäen asiakkaan omaa tai taloyhtiön konetta, kun asiakkaan toimintakyky on heikentynyt siten, ettei hän autettunakaan pysty huolehtimaan pyykkihuollostaan.

Jokaiselle säännöllisen kotihoidon asiakkaalle nimetään vastuuhoitaja, joka vastaa mm. siitä, että asiakkaalle tehdään puolivuositain tai voinnin muuttuessa RAI- toimintakykyarvio. RAI arviointi toimii pohjana hoito- ja palvelusuunnitelmalle. Hoito- ja palvelusuunnitelman tulee olla ajan tasalla asiakkaan tilanteeseen nähden ja toteutua suunnitellusti.

Edellytyksenä säännöllisen kotihoidon toteuttamiselle on sähköisen ovenavauksen asentaminen asiakkaalle, kun siihen arvioidaan olevan tarve. Säännöllisen kotihoidon asiakkaille, jotka tarvitsevat apua lääkehoidon toteutumiseen, lääkkeiden jako toteutetaan apteekin lääkkeiden koneellisena annosjakeluna. Kotihoidon käyntejä voidaan korvata osittain tai kokonaan digitaalisten palveluiden avulla esim. videoyhteyden välityksellä ja/tai lääkeautomaatilla.

Asiakkaat, jotka tarvitsevat apua yksinomaan suihkuun ja siivoukseen ja muuhun kodinhoidolliseen tehtävään, ohjataan yksityisille palveluntuottajille.

Taulukko 4 Tilapäisen kotipalvelun, tilapäisen kotisairaanhoidon ja säännöllisen kotihoidon myöntäminen

| Palvelu | Myöntämisen perusteet |
|-------------------------------|---|
| Tilapäinen kotipalvelu | <p>Palvelu on tarkoitettu asiakkaalle, jolla on alentunut toimintakyky sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn perusteella. Toimintakyky on tilapäisesti alentunut ja kuntoutuminen on vielä kesken esimerkiksi leikkauksen jälkeen. Toimintakyvyn alenema näkyy tyypillisesti arkisuoriutumisen toiminnoissa. Kotihoito arvioi asiakkaan palvelun tarvetta hoitajakson aikana. Palvelun tarve on tilapäinen, kestoaltaan korkeintaan kolme kuukautta.</p> <p>RAI-Screener / RAI-HC: ADLH\geq2, ADLH-mittari kuvaa arkisuoriutumista. Arkisuoriutumista ovat: syöminen, peseytyminen, pukeutuminen, sängystä ja tuolista siirtyminen, liikkuminen, WC-käynnit, henkilökohtainen hygienia, lääkehoito sekä asuinympäristön siisteyteen liittyvät päivittäiset askareet. Asiakas tarvitsee <i>rajoitetusti</i> toisen henkilön apua ja avuntarve ilmenee yllä kuvatuissa arkisuoriutumisen päivittäisissä toiminnoissa.</p> <p><i>tai</i></p> |

| Palvelu | Myöntämisen perusteet |
|---|--|
| | <p>CPS\geq2, CPS-mittari kuvaa asiakkaan kognitiivista toimintakykyä. Asiakkaalla on lievä kognitiivinen häiriö. Lähimuisti on heikentynyt ja päivittäinen päätöksentekokyky on vaikeutunut esimerkiksi lääkehoidon, ravitsemuksen tai muilla arkisuorittumisen osa-alueilla tai MMSE-muistitestin tulos on \leq24/30.</p> <p>tai</p> <p>MAPLe\geq3, MAPLe-mittari kuvaa palveluntarvetta. Asiakkaalla on päivittäinen avuntarve hoitoon ja huolenpitoon. (Mittariarvo MAPLe 3–5 kertoo, että asiakkaan palvelutarve on kohtalainen, suuri tai erittäin suuri)</p> <p>tai</p> <p>DRS$>$6, DRS-mittari kertoo asiakkaan psyykkisestä toimintakyvystä. Asiakkaalla on psyykinen sairaus, joka vaatii jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa ja myöhäsiän masennusseula GDS-15 tulos on \geq 5/15 optimaalisesta hoidosta huolimatta (lievä depressio).</p> |
| Tilapäinen kotisairaanhoido | <p>Palvelu on tarkoitettu asiakkaalle, joka tarvitsee sairaanhoitoa ja jolle hakeutuminen hoitoon kodin ulkopuolelle on kohtuuttoman vaikeaa.</p> <p>Tilapäisenä kotisairaanhoido sisältää esimerkiksi ompeleiden poistoa, haavanhoitoa ja injektioiden antoa.</p> <p>Hoito toteutetaan, kunnes asiakas pääsee terveysasemalle.</p> |
| Säännöllinen kotihoito (kotipalvelu ja/tai kotisairaanhoido) | <p>Palvelu on tarkoitettu asiakkaalle, jolla on alentunut toimintakyky sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn perusteella ja joka ei pärjää arkielämässä omassa kodissaan itsenäisesti, omaisten tai muiden palvelujen turvin (katso 5.2 tarkempi säännöllinen kotihoito).</p> <p>Säännöllisen kotihoidon palvelujen myöntäminen perustuu laaja-alaiseen toimintakykyarvioon. Oleellista on tarkastella iäkkään henkilön elämäntilannetta ja toimintakykyä kokonaisuutena ja ymmärtää eri osa-alueiden vaikutus toisiinsa. Palvelujen kokonaisuuden suunnittelussa huomioidaan asiakkaan asuinympäristö, hoitoon osallistuvan verkoston osallisuus sekä muut myönnetty palvelut. Toimintakykyä ja palvelun tarvetta arvioidaan puolivuositain ja <i>aina</i> asiakkaan toimintakyvyn muuttuessa. Palvelutarpeen- ja/tai palvelutuntien muutos edellyttää aina uutta kokonaisarviointia (toimintakykymittarit tarpeen mukaan). Asiakkaalle myönnettyjä palveluja voidaan lisätä, vähentää tai palvelut voidaan lopettaa kokonaan asiakkaan toimintakyvyn ja/ tai palvelutarpeen muuttuessa.</p> <p>Palvelujen myöntämisessä hyödynnetään RAI-mittaristoa. Yksittäisen toimintakykymittarin tulos ei ole kriteeri avun, tuen tai palvelun saamiselle tai epäämiselle. Perussäännöistä poikkeaminen on kuvattu palvelujen myöntämisen lisäperusteissa.</p> <p>RAI-Screener / RAI-HC:</p> |

| Palvelu | Myöntämisen perusteet |
|---------|---|
| | <p>ADLH\geq2, ADLH-mittari kuvaa arkisuoriutumista. Arkisuoriutumista ovat: syöminen, peseytyminen, pukeutuminen, sängystä ja tuolista siirtyminen, liikkuminen, WC-käynnit, henkilökohtainen hygienia, lääkehoito sekä asuinympäristön siisteyteen liittyvät päivittäiset askareet. Asiakas tarvitsee <i>rajoitetusti</i> toisen henkilön apua ja avuntarve ilmenee yllä kuvatuissa arkisuoriutumisen päivittäisissä toiminnoissa.</p> <p><i>tai</i></p> <p>CPS\geq2, CPS-mittari kuvaa asiakkaan kognitiivista toimintakykyä. Asiakkaalla on lievä kognitiivinen häiriö. Lähimuisti on heikentynyt ja päivittäinen päätöksentekokyky on vaikeutunut esimerkiksi lääkehoidon, ravitsemuksen tai muilla arkisuoriutumisen osa-alueilla <i>tai</i> MMSE-muistitestin tulos on \leq24/30.</p> <p><i>tai</i></p> <p>MAPLe\geq3, MAPLe-mittari kuvaa palveluntarvetta. Asiakkaalla on päivittäinen avuntarve hoitoon ja huolenpitoon. (Mittariarvo MAPLe 3–5 kertoo, että asiakkaan palvelutarve on kohtalainen, suuri tai erittäin suuri)</p> <p><i>tai</i></p> <p>DRS$>$6, DRS-mittari kertoo asiakkaan psyykkisestä toimintakyvystä. Asiakkaalla on psyykinen sairaus, joka vaatii jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa ja myöhäisiän masennusseula GDS-15 tulos on \geq 5/15 optimaalisesta hoidosta huolimatta (lievä depressio).</p> <p>Perussäännöistä poikkeaminen kotihoidon palvelujen myöntämisessä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asiakkaan taloudelliset edellytykset hankkia yksityisiä palveluja ovat heikentyneet tai asiakas on toimeentulotuen piirissä ja yksityisesti hankittava palvelu tulee kaupungin järjestämään säännöllisen kotihoidon palvelua kalliimmaksi • Asiakkaalla on muistihäiriö, päihdeongelma tai mielenterveysongelma ja asiakkaan kokonaistilanne on sellainen, että hoidon toteutuminen vaarantuu ilman, että asiakas on kaupungin asiakasohjauksen seurannassa ja kaupungin järjestämän kotihoidon piirissä • Asiakkaan pääasiallisesta hoidosta vastaa omaishoitaja ja kotihoitoa tarvitaan omaishoidon tukemiseksi • Asiakkaat, joilta puuttuu kokonaan tai huomattavassa määrin sosiaalinen tukiverkosto ja yhteisöllinen osallistuminen • Asiakkaat, joiden hoito vaatii erityistä ammattitaitoa ja/tai palveluverkoston hallintaa, kuten näkövammaiset asiakkaat tai saattohoitoasiakkaat • Sairaanhoidollinen syy eikä pääse terveysasemalle. |

LIITTEET

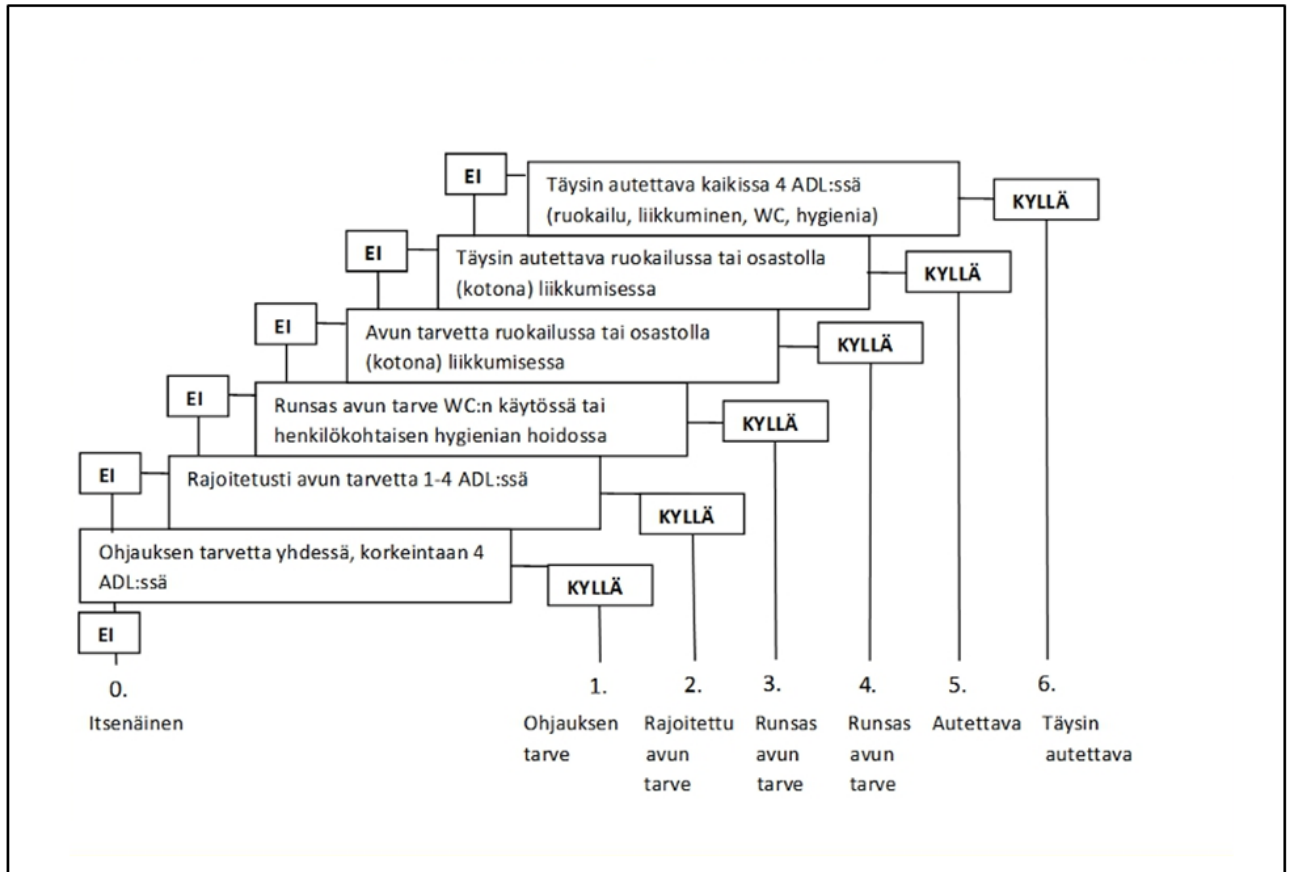
Liite 1 RAI: Kognitiivisten toimintojen mittari (CPS).

| Tajuton | Ei | Kyllä | | | |
|--|----|-------|----|--|-------|
| | | | → | | CPS=6 |
| Päätöksentekokyky vakavasti häiriintynyt | ↓ | | JA | ei lainkaan pysty syömään itse | CPS=6 |
| Päätöksentekokyky vakavasti häiriintynyt | | | JA | pystyy ainakin osin syömään itse | CPS=5 |
| Päätöksentekokyky keskivaikeasti häiriintynyt | | | JA | asiakas tulee ymmärretyksi vain toisinaan tai ei koskaan | CPS=4 |
| Päätöksentekokyky keskivaikeasti häiriintynyt | | | JA | Häiriö vähintään kahdessa seuraavista: päätöksentekokyky, ymmärretyksi tuleminen, lähimuisti | CPS=3 |
| Tulee ymmärretyksi vain toisinaan tai ei koskaan | | | JA | Häiriö vähintään kahdessa seuraavista: päätöksentekokyky, ymmärretyksi tuleminen, lähimuisti | CPS=3 |
| Häiriö vähintään kahdessa seuraavista: päätöksentekokyky, ymmärretyksi tuleminen, lähimuisti | | | JA | päätöksentekokyky enintään lievästi häiriintynyt | |
| | | | JA | tulee yleensä ymmärretyksi | CPS=2 |
| Häiriö enintään yhdessä seuraavista: päätöksentekokyky, ymmärretyksi tuleminen, lähimuisti | | | | | CPS=1 |
| Ei häiriötä yhdessäkään seuraavista: päätöksentekokyky, ymmärretyksi tuleminen, lähimuisti | | | | | CPS=0 |

Kuva 1 RAI kognitiivisten toimintojen mittari (CPS)

Lähde: THL

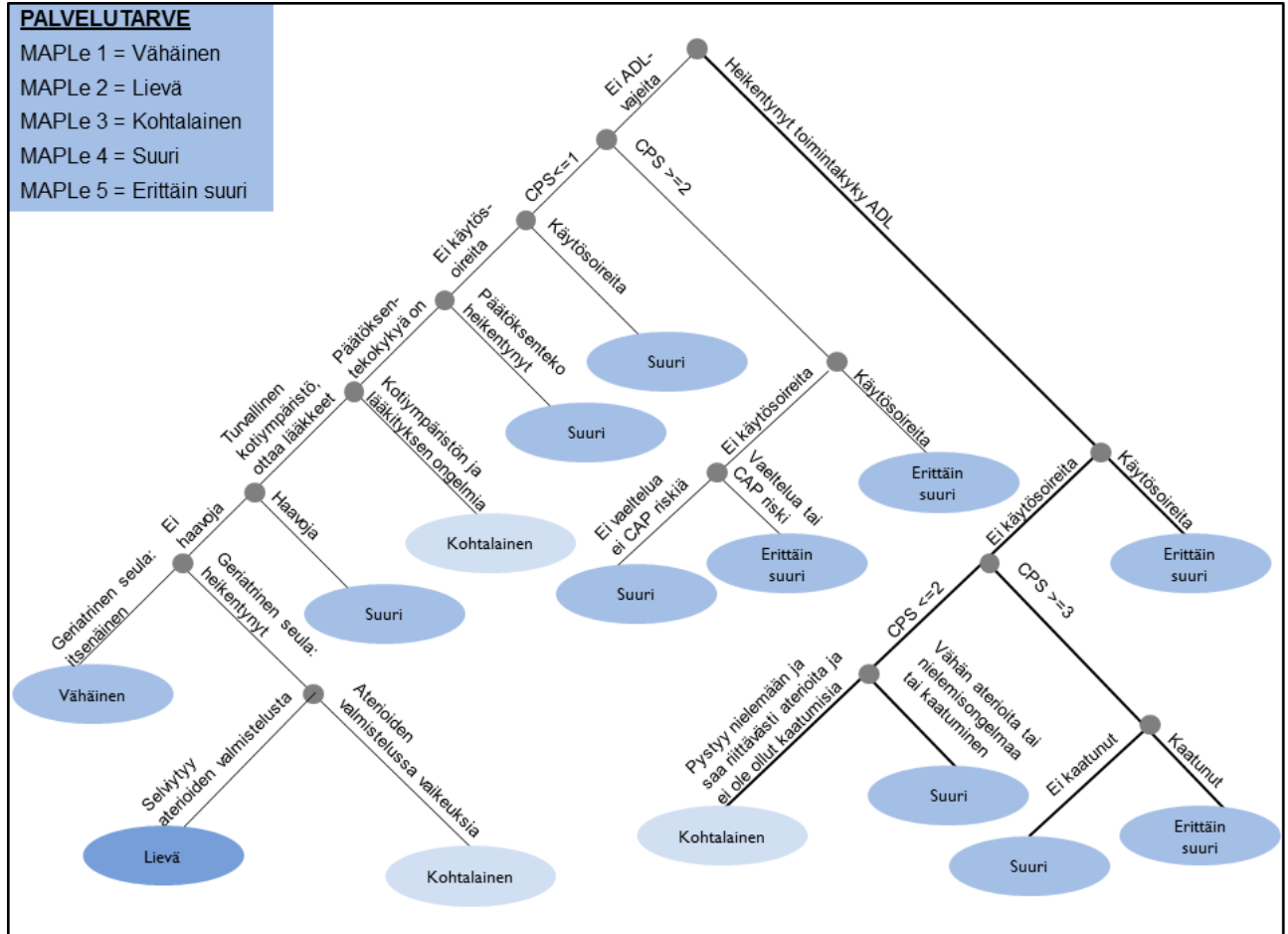
Liite 2 RAI: Hierarkkinen arjen toiminnoista selviytymistä kuvaava mittari (ADLH -mittari)



Kuva 2 Hierarkkinen ADL-mittari, muailtu Morris, Fries, Morris. Scaling ADLs within th MDS. Journal of Gerontology: Medical Sciences 1999;54A:M546-M553.

Lähde: THL

Liite 3 RAI: Palvelutarvetta kuvaava MAPLe 15 -mittari



Kuva 3 RAI: Palvelutarvetta kuvaava MAPLe 15 -mittari

Lähde: THL

Liite 4 RAI: Palvelutarveryhmittelijä MAPLe

Taulukko 5 RAI Palvelutarveryhmittelijä MAPLe

| MAPLe_5 | 15 MAPLe | MAPLe palvelutarveryhmä | Kuvaus asiakkaiden palvelutarpeista ja palveluratkaisuista |
|--------------------------------|--|-------------------------|--|
| 1 Vähäinen palvelutarve | 1 Omatoiminen arjessa | Omatoiminen | Asiakas on omatoiminen arkitoiminnoissaan ja/tai hänellä on yksittäisiä vaikeuksia. <ul style="list-style-type: none"> • Omatoimisuuteen ohjaaminen. • Tukipalvelut tarpeen mukaan. • Teknologian hyödyntäminen. • Palveluntuottajana ensisijaisesti yksityiset palveluntuottajat ja kolmas sektori. |
| 2 Lievä | 2 Lievä palvelutarve ja aterioista selviytyvä, ei täysin omatoiminen | Lievä avuntarve | Asiakas on monisairas ja toimintakyky vaihtelee. <ul style="list-style-type: none"> • Kohdennetut kuntouttavat toimet. • Tukipalvelut tarpeen mukaan. • Kotihoito tarvittaessa. |
| 3 Kohtalainen avuntarve | 31 Arkitoiminnan ongelma. Rajattu avuntarve. | Rajattu avuntarve | Asiakkaan toimintakyky on alentunut. Asiakas saattaa tarvita sairaanhoidollista apua, koska hänellä on hoitoa vaativa sairaus, esim. sydämen vajaatoiminta, keuhkohtaumatauti (COPD), syöpä. ja asiakas saattaa tarvita sairaanhoidollista apua. Asiakkaalla on mahdollisesti diagnosoitu muistisairaus. <ul style="list-style-type: none"> • Asiakkaalla on läheisapu. • Kotihoidon käyntejä <ul style="list-style-type: none"> ○ useampi käynti päivässä ○ 1-2 käyntiä viikossa • Tukipalveluita, esim. ateria-, kauppa-, siivous- ja turvapalvelu • Lääkkeiden annosjakelu |
| | 32 Arkitoiminnan, ympäristön ja lääkityksen ongelmia. Rajattu avuntarve. | | |
| | 33 Fyysisen toimintakyvyn heikentymisen ja lievät kognition ongelmat | Avuntarve | |
| 4 Suuri palvelutarve | 41 Päivittäisen päätöksenteon ongelmat, ei käytöshäiriöitä | Rajattu avuntarve | Kuvaus, kuten aiemmin kohdassa <i>Rajattu avuntarve</i> . Asiakkaan avuntarve liittyy diagnosoituun muistisairauteen. |
| | 42 Kliininen ongelma, paine- tai säärihaava | Rajattu avuntarve | Kuvaus, kuten aiemmin kohdassa <i>Rajattu avuntarve</i> . Asiakkaan avuntarve liittyy sairaanhoidolliseen tarpeeseen. |
| | 43 Kognition keskivaikea alenema, liikkuva | Rajattu kognitiovaje | Asiakkaalla on edennyt muistisairaus, joka vaikuttaa hänen arki-suorittumiseensa. Toimintakykyä on jäljellä ja hän saattaa olla toukukas. Asiakas tarvitsee toisen henkilön apua mm. raha-asioissa, lääkehoidossa, ravitsemuksessa ja hygienian hoidossa. <ul style="list-style-type: none"> • Kotihoidon käynnit <ul style="list-style-type: none"> ○ useampi käynti päivässä lääkityksen, ravitsemuksen turvaamiseksi sekä asiakkaan hygieniasta huolehtiminen |

| MAPLe_5 | 15 MAPLe | MAPLe palvelutarveryhmä | Kuvaus asiakkaiden palvelutarpeista ja palveluratkaisuista |
|--------------------------------------|--|-------------------------|---|
| | | | <ul style="list-style-type: none"> Asiakkaalla on läheisapu ja mahdollisesti lisäksi perhehoito. Tukipalveluita, esim. ateria- ja turvapalvelu. Edunvalvontavaltuudet. |
| | 44 Ravitsemusongelmia, kaatuminen | Romahdusvaara | <p>Asiakkaan toimintakyky on vaihteleva esimerkiksi kaatuilun vuoksi, asiakas on turvaton. Asiakkaalla saattaa olla haasteellista käyttäytymistä, esimerkiksi vaeltelua. Hänellä saattaa olla masennusta ja aloitekyvyttömyyttä, sairautentunnottomuutta ja/tai muistisairaus.</p> <ul style="list-style-type: none"> Kotihoidon käynnit tarvittavassa laajuudessa Tehostettu kotisairaanhoidon tarpeen mukaan. Päivätoiminta Tukipalveluita tarpeen mukaan. Tuetun asumismuodon arviointi. |
| | 45 Fyysisen toimintakyvyn heikentyminen ja keskivaikea kognition alenema | Avuntarve, kognitiivaja | <p>Asiakkaalla on diagnosoitu muistisairaus ja fyysinen toimintakyky on alentunut. Asiakkaalla saattaa olla hoitoa vaativa sairaus esim. sydämen vajaatoiminta, keuhkoastma (COPD) tai syöpä ja asiakas tarvitsee sairaanhoidollista apua.</p> <ul style="list-style-type: none"> Kotihoidon käynnit <ul style="list-style-type: none"> useampi käynti päivässä 1-2 käyntiä viikossa Omaishoidon mahdollisuus, läheisapu Tukipalvelut, esim. lääkkeiden annosjakelu, ateria-, turva- ja siivouspalvelu. Edunvalvonnan kartoitus käynnistetään. |
| | 46 Käytöshäiriöt, toimintakykyinen | Rajattu avun tarve | <p>Kuvaus, kuten aiemmin kohdassa <i>Rajattu avuntarve</i>. Asiakkaalla on diagnosoitu muistisairaus, johon liittyy haasteellista käyttäytymistä. Fyysinen toimintakyky on hyvä.</p> |
| 5 Erittäin suuri palvelutarve | 51 Kognition alenema ja käytöshäiriö | Romahdusvaara | <p>Kuvaus, kuten aiemmin kohdassa <i>Romahdusvaara</i>.</p> |
| | 52 Vaeltelu, riski laitoshoidon | | |
| | 53 Kaatumisriski | Jatkuva valvonta | <p>Asiakas tarvitsee jatkuvaa apua ja valvontaa, myös yöaikaan. Asiakkaalla saattaa olla haasteellista käyttäytymistä ja vaikeuksia kommunikoida.</p> <ul style="list-style-type: none"> Omaishoito mahdollistaa kotona asumisen. Mahdollisesti SAP-selvitys. Asiakkaalla on säännölliset lyhytaikaisjaksot. Asiakkaalla on läheisapua. |
| | 54 Alentunut fyysinen toimintakyky ja käytöshäiriöt | | |

Lähde: THL, asiakasohjaustietokanta

Liite 5 RAI: Masennusasteikko (DRS)

DRS (Depression Rating Scale) -mittarissa arvioidaan seitsemää masennukseen liittyvää oiretta. Mittarin arvo lasketaan arvioimalla kunkin oire viimeisen 30 vuorokauden osalta.

- 0 = Ei viitettä tällaisesta oireesta viimeisen 30 vrk:n aikana
 1 = Oire ilmenee korkeintaan viitenä päivänä viikossa
 2 = Oire ilmenee päivittäin tai miltei päivittäin (6-7 päivänä viikossa)

Taulukko 6 DRS_14 -mittarin osa-alueet

| Muuttuja | Osa E. Mieliä ja käyttäytyminen | Arvo |
|----------|--|------------|
| E1a | Surullisuuden tai masennuksen tunne – esimerkiksi: • “elämä ei ole elämisen arvoista” • ”millään ei ole mitään väliä” • ”olisi parempi olla kuollut” | 0, 1 tai 2 |
| E1b | Jatkuva omaan itseen tai muihin kohdistuva kiukku – esimerkiksi: • asiakas ärsyyntyy helposti • suuttuu saadusta hoidosta | 0, 1 tai 2 |
| E1c | Epärealistisilta vaikuttavan pelon ilmaisuja – esimerkiksi: • hylätyksi tulemisen pelko • yksinäijämisen pelko • muiden kanssa olemisen pelko | 0, 1 tai 2 |
| E1d | Terveyteen liittyvät toistuvat valitukset – esimerkiksi: • etsii itsepintaisesti lääketieteellistä huomiota • tarkkailee pakonomaisesti ruumiintoimintojaan | 0, 1 tai 2 |
| E1e | Toistuvat ahdistuneet valitukset/huolet – esimerkiksi: • toistuva huomioherättämisen tarve • tarvitsee vakuuttelua aikatauluista / aterioista / pyykistä / vaatteista / ihmissuhteista | 0, 1 tai 2 |
| E1f | Murheellinen, kivulias, huolestunut kasvojen ilme – kuten otsa rypyssä | 0, 1 tai 2 |
| E1g | Toistuva itkeskely, kyynelehtimen | 0, 1 tai 2 |
| DRS | | 0 - 14 |

Lähde: Burrows AB, Morris JN, Simon SE, Hirdes JP, Phillips C. Development of a minimum data set-based depression rating scale for use in nursing homes. *Age Ageing* 2000 Mar;29(2):165-72.

Kyseessä on summamuuttuja, jonka arvo saadaan laskemalla yhteen osa-alueista saadut pisteet $DRS = E1a + E1b + E1c + E1d + E1e + E1f + E1g$. Mikäli asiakas saa kolme pistettä tai enemmän, on syytä epäillä masennusta.

DRS_14 masennusasteikon tulkinta:

- DRS_14 = 0–2 Ei masennusta
- DRS_14 = 3–8 Masennusepäily, kohtalaisesti oireita
- DRS_14 = 9–14 Masennusepäily, runsaasti oireita

Lähde: RAISoft

Liite 6 Kuvaus säännöllisen kotihoidon palveluista

Kotihoidon käyntien sisältö perustuu yksilölliseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Puhtaus, sisältää muun muassa

- Asiakkaan avustaminen peseytymisessä ja/tai suuhygieniassa. Ihon rasvaaminen ja tarkkailu (mm. kuivuus, haavaumat, punoitukset, ihottumat, hiertymät) ja kynsien leikkaaminen
- Asiakkaan avustaminen, wc:ssä, portatiivilla, alusastialla tai virtsapulloon virtsaamisessa. Tarvittaessa Asiakkaalle inkontinenssisuojan vaihto, katetri-pussin tyhjentäminen
- Asiakkaan kuulolaitteen huoltaminen ja paikalleen asettaminen
- Silmäproteesin puhdistus
- Asiakkaan avustaminen pukeutumisessa ja riisumisessa
- Asiakkaan hiusten kampaaminen ja laittaminen sekä parranajo mahdollisuuksien mukaan yhdessä Asiakkaan kanssa tai muu Asiakkaan puhtauteen liittyvä palvelu.

Ravitsemus ja lääkkeiden antaminen, sisältää muun muassa:

- Aamu-, ilta- ja/tai välipalojen valmistaminen sekä lounaan ja päivällisen lämmittäminen mahdollisuuksien mukaan yhdessä Asiakkaan kanssa. Tarvittaessa ruokailun valvonta ja asiakkaan avustaminen syömisessä ja juomisessa
- Asiakkaan peruselintarvikkeista huolehtiminen sekä avustaminen kauppatilauksen tekemisessä. Asiakkaan nesteytyksen tarkkailu (mm. virtsaneritys ja kuivumisoireet). Ravintoon ja ruokavalioihin liittyvä ohjaaminen. Jääkaapin sisällön tarkistaminen ja vanhentuneiden ruokien poistaminen tarvittaessa
- Lääkkeiden antaminen asiakkaalle valvotusti tai muu asiakkaan ravitsemukseen tai lääkkeiden antamiseen palvelu.

Kodinhoito, sisältää muun muassa:

Kodinholdolliset tehtävät eivät ole yksinomaan peruste kotihoidon käynneille vaan ne sisältyvät hoitoon tarvittaessa.

- Siistimisestä huolehtiminen, tavaroiden laittaminen paikoilleen, suurempien roskien lattialta ja pinnoilta poistaminen, näkyvien tahrojen poistaminen, tiskaus ja roskien ulos vienti aina mahdollisuuksien mukaan yhdessä Asiakkaan kanssa
- Vuoteen sijaaminen ja vuodevaatteiden vaihtaminen mahdollisuuksien mukaan yhdessä asiakkaan kanssa.
- Pyykkien laittaminen pesukoneeseen ja kuivumaan ripustaminen.

1.9.2020

Turvallisuus ja esteettömyys, sisältää muun muassa:

- Turvpuhelimen, ovivahdin, hellavahdin, kaatumisvahdin, turvarannekkeen, GPS-paikantimen, asianmukaisten apuvälineiden (rollaattori, pyörätuoli, keppi, tukikahvat ym.) ja palohälyttimen toiminnan tarkistaminen niiden apuvälineiden osalta, joita asiakkaalla on käytössä.
- Ohjaus, neuvonta ja avustaminen apuvälineiden hankinnassa ja niiden käytössä sekä kodin muutostöihin liittyvissä asioissa
- Esteettömän kulun varmistaminen ja turvallisuuden tarkistaminen tai muu asiakkaan turvallisuuteen tai esteettömyyteen liittyvä palvelu.

Henkinen ja fyysinen vireys, sisältää muun muassa:

- Fyysisten ja psyykkisten huolien ja ongelmien huomioiminen ja seuraaminen havainnoimalla asiakasta. Asiakkaan kanssa keskusteleminen ja asiakkaan tukeminen arjen asioissa sekä ongelmatilanteissa.
- Kuntoutumista tukeva hoitotyö ja asiakkaan toimintakyvyn ylläpitäminen (esim. omatoimisuuden tukeminen, itse tekemään kannustaminen, keskustelun aktivointi ja avustaminen henkilökohtaisissa harjoitteissa)
- Asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjatun kuntoutumistavoitteen noudattaminen. Kuntoutumistavoite päivitetään asiakkaan toimintakyvyn mukaiseksi aina tarvittaessa tai muu asiakkaan henkiseen ja fyysiseen vireyteen liittyvä palvelu.

Muut asiat, joista on tarvittaessa asiakaskäyntien yhteydessä huolehdittava:

- Ajanvaraukset terveydenhuollon palveluihin jos asiakas/ omainen ei kykene sitä tekemään.
- Asiakkaan neuvominen erilaisissa etuisuuksiin liittyvissä asioissa: eläkkeensaajan hoitotuki, asumistuki, kuljetuspalvelut ym.
- Postin avaaminen sovitusti.
- Tarvittaessa avustamista tietotekniikan käytössä
- Yhteistyö omaisten, tukipalveluiden tuottajien ja muiden hoitoon osallistuvien tahojen kanssa (mm. edunvalvojat)
 - Tarvittaessa saattaminen, tai asiakkaan valmistelu ja/tai asiakkaan vastaanottaminen kotiin, kuljetuksen tilaaminen, kuljetuksen odottaminen ja kuljetukseen saattaminen esimerkiksi: lääkäriin, sairaalaan, päivätoimintaan tai laboratorioon.

Lääkehoito, sisältää muun muassa:

- Lääkkeiden koneellisen annosjakelun järjestäminen
- Asiakkaan lääkkeiden jakaminen tarvittaessa dosettiin sekä lääkkeiden antaminen, lääkkeiden oton valvominen; tabletit, inhalaatiot, insuliini, lääk injektiot, silmä- ja korvatipat, emätin- ja peräpuikot, laksatiivit, voiteet ym. Tarvittaessa lääkehoitohoidosta huolehtiminen.
- Lääkärin määräysten toteutumisen varmistaminen ja seuranta. Lääkkeiden vaikutusten ja mahdollisten sivuoireiden (haittavaikutusten) seuraaminen ja tiedottaminen lääkärille
- Reseptien uusiminen ja apteekissa asioimisen järjestäminen tai muu asiakkaan lääkehoitoon liittyvä palvelu.

1.9.2020

Näytteenotto, sisältää muun muassa:

- Laboratoriokokeiden tilaaminen ja lääkäriajanvarauksista sekä rokotuksista huolehtiminen
- Virtsanäytteiden ottaminen ja laboratorioon kuljettaminen

Erikoishoidot, sisältävät muun muassa:

- Erilaiset haavahoidot, letkuravitsemus, katetroinnit, hakasten/ompeleiden poistot, avannehoidot ja dreerien hoidot kuten pleuradreeni

Yhteistyö ja tiedottaminen, sisältää muun muassa:

- Eri ammattiryhmien ja asiantuntijoiden konsultointi ongelmatilanteissa
- Lääkärin avustaminen kotikäynnillä tai muu Asiakkaiden yhteistyöhön tai tiedottamiseen liittyvä palvelu.

Seuranta, sisältää muun muassa:

- Lääkärin määräysten toteuttaminen
- Verensokerin ja verenpaineen seuraaminen mittaamalla. Virtsanerityksen ja vatsantoiminnan seuraaminen. Turvotusten seuraaminen havainnoimalla raajaturvotuksia. Kipujen tarkkaileminen. Painon ja painon muutoksen seuraaminen. Erilaisien oireiden tarkkaileminen, kuten kaatuminen, huimaus, sekavuus, muistin (MMSE-muistitesti) ym. tarkkaileminen.
- Marevan hoidon seuranta (INR-CC –mittaus)

1.9.2020

LÄHTEET

Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017-2019

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 980/2020

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000

RAI-HC Mittarikäsikirja. RaiSoft (2013)

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

Terveystenhuoltolaki 1326/2010

THL RAI- vertailukehittäminen. www.thl.fi/fi/web/ikaantyminen/rai-vertailukehittaminen/tietoa-rai-jarjestelmasta/rai-jarjestelman-mittareita

THL RAI-vertailutietokannat: Asiakasohjaustietokanta. thl.fi/fi/web/ikaantyminen/palvelutarpeiden-arviointi-rai-jarjestelmalla/rai-vertailutietokannat